

Sygn. akt IV CSK 630/19

POSTANOWIENIE

Dnia 25 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z wniosku D. M.
przy uczestnictwie Gminy Miasta S., J. R. i P. R.
o ustanowienie drogi koniecznej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 25 maja 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania J. R.
od postanowienia Sądu Okręgowego w G.
z dnia 10 maja 2019 r., sygn. akt XVI Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestnika J. R. od postanowienia Sądu Okręgowego w G. z dnia 10 maja 2019 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano m.in. że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Odnosząc się do przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazanych w tych przepisach podnieść należy, że mają one charakter rozłączny. Istotne zagadnienie prawne nie może być jednocześnie przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie bądź wypowiedziach doktryny, istotne zagadnienie prawne, podlegające rozstrzygnięciu przez Sąd Najwyższy z założenia powinno charakteryzować się „nowością” (zob. m.in. postanowienia SN z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, niepubl.; z dnia 30 września 2014 r., III SK 2/14, niepubl.). Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika, że autor skargi obie przesłanki potraktował zamiennie, co już samo w sobie oznacza wadliwość skargi.

Niezależnie od powyższego Sąd Najwyższy zbadał zwarty w skardze wywód prawny z perspektywy przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Po pierwsze, nie występuje wskazane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istotne zagadnienie prawne co do przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. Odwołanie się do tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga - jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego - sformułowania tego zagadnienia z przytoczeniem wiążących się z nim konkretnych przepisów prawnych oraz przedstawienia argumentów świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. postanowienia SN: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, „Wokanda” 2004, nr 7-8, poz. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, niepubl.). Ponadto w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w powołanym przepisie nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. m.in. postanowienia SN: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, niepubl.; z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, niepubl.; z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepubl.).

Rozumianemu w wyżej przedstawiony sposób pojęciu „istotne zagadnienie prawne” nie opowiada podniesiona przez skarżącego kwestia różnego traktowania czynności ustanowienia służebności przez wspólnotę mieszkaniową, w tym drogi koniecznej, jako czynności zwykłego zarządu, lub przekraczającego ten zakres, w zależności od tego, czy czynność ta ma charakter sądowy czy umowny”. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia

rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Tymczasem problematyka dotycząca wniosku o ustanowienie służebności gruntowej drogi koniecznej jako czynności zwykłego zarządu lub też czynności przekraczającej zwykły zarząd była przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 5 czerwca 1985 r., III CZP 35/85, OSNCP 1986, nr 4, poz. 47). W uzasadnieniu wniosku skargi kasacyjnej nie zawarto argumentacji przemawiającej za potrzebą ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Jest oczywiste, że wniosek o ustanowienie służebności drogi koniecznej na rzecz nieruchomości pozbawionej odpowiedniego dostępu do drogi publicznej (art. 145 § 1 k.c.) zmierza do zwiększenia jej użyteczności, a także do podwyższenia jej wartości ekonomicznej i rynkowej; ma także na celu poprawę komfortu korzystania z nieruchomości. Nie ulega zatem wątpliwości, że jeżeli nieruchomość izolowana jest przedmiotem współwłasności (wspólności majątkowej), to złożenie wniosku o ustanowienie służebności drogi koniecznej stanowi czynność należącą do czynności zwykłego zarządu rzeczą wspólną, jak słusznie podkreślono w powołanej uchwale. Do podjęcia takiej czynności jest potrzebna zgoda większości współwłaścicieli, a w braku zgody zainteresowany współwłaściciel może żądać upoważnienia sądowego do dokonania tej czynności (art. 201 k.c.).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie została również wykazana przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., a więc, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości (zob. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, niepubl.). Dla wykazania, że wystąpiła wskazana przesłanka wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania konieczne jest przedstawienie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (zob. postanowienie SN z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, niepubl.). Ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej skarżący powinien ponadto wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu

przez Sąd Najwyższy z uwagi na potrzeby praktyki sądowej (zob. postanowienie SN z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, niepubl.). Tych wymagań wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia.

Ogólna uwaga dotycząca potrzeby wykładni przepisów, z co najwyżej domyślnym, ogólnym i niesprecyzowanym nawiązaniem do kwestii roztrząsanych w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych, jest z tego punktu widzenia dalece niewystarczająca. Tymczasem skarżący potrzebę wykładni art. 199 i 201 w zw. z art. 145 k.c. oraz istotność zagadnienia prawnego przełożył *de facto* na płaszczyznę oceny prawnej poczynionej przez Sądy *meriti*. Odpowiedź na wszystkie postawione pytania zawiera się w okolicznościach sprawy i wynika z wniosków przeprowadzonej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego. W związku z tym przedstawione pytanie stanowi w istocie polemikę z ustaleniami faktycznymi i oceną prawną Sądu II instancji oraz próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonania przez Sąd II instancji ustaleń faktycznych i oceny prawnej w sprawie, co nie jest celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

jw